

ÖDÖN VON HORVÁTH

HIN
UND
HER

vertaling en bewerking
't barre land

Personages

Ferdinand Havlicek

Thomas Szamek *een grensbewaker*

Eva *zijn dochter*

Mrschitzka *een gendarme*

Konstantin *ook een grensbewaker*

Mevrouw Hanusch

X *de minister-president van de regering
van de rechteroever*

Zijn sekretaris

Y *de minister-president van de regering
van de linkeroever*

Een privéleraar

Zijn vrouw

Leda *smokkelaar*

Schmugglitschinski *smokkelaar*

deel 1

Scène 1

szamek Ho stop! Wacht even. Wat is dit? Zomaar de grensbewaker voorbijlopen, het officiële paspoortenloket, de douaneautoriteit. Je weet dat dit land hier eindigt en dat daar aan de overkant een ander land begint.

vrouw Dat weet ik. Maar ik moet alleen maar op de brug zijn. Mijn echtgenoot.

szamek Je hebt een echtgenoot.

vrouw Hij hengelt.

szamek Dat betekent: hij vist.

vrouw Een gepassioneerd amateurvisser.

szamek Wat heb je in dat blikje?

vrouw Regenwormen.

szamek Laat eens even zien dat ominieuze blikje. *blikje valt op de grond*

vrouw Godverdomme, mijn wormen, mijn wormen, help mijn wormen!

szamek Godverdomme, ik moet overgeven!

Ga maar, ga maar, ga en eet smakelijk! – Het is niet makkelijk om grensbewaker te zijn.

Ik hou de wacht, trouw en braaf, deugdzaam

en onomkoopbaar, met een open en doordringende blik. Ik ben een grensbewaker, een voorbeeld van een grensbewaker, eentje waarop een grens vertrouwen kan, een prachtvoorbeeld.

szamek Hoeveel?

eva Tweeënhalve liter.

szamek Minstens vier liter koffie heb ik nodig als ik nachtdienst heb want anders val ik in slaap. En wat gebeurt er dan? Gesmokkeld wordt er dan. En trouwens de flappen van gisteren waren niet te vreten. En waarom waren de flappen niet te vreten? Omdat mijn lieve jongedame Eva bij het bakken van de flappen geen flappen in haar hoofd heeft maar de lieve jongeheer Konstantin van daar aan de overkant. Ik ken die mensen van de overkant al zesenvijftig jaar. Ze hebben een vals karakter, allemaal!

eva Eerlijker dan mijn Konstantin -

szamek Dat is zijn valsheid, dat hij zo eerlijk is. Die van de overkant zijn allemaal vuil en leugenachtig, ze vallen je in de rug aan, met mes, dolk, zwaard.

eva Daar moet ik zeker om lachen?

szamek Ja lach maar om deze klucht! Hoe vaak hebben ze ons al niet verraden de afgelopen zeshonderd jaar?

mrschitzka Wat heb je daar voor mooi meisje? Knapperig.

Heel knapperig!

szamek Mijn dochter. Eva.

mrschitzka Maar die was gisteren nog zo groot. Hoe die in één nacht tot bloei gekomen is. Zwijnerij! Dan merk je pas dat je oud wordt.

szamek Onze dochters worden langer en onze dagen worden korter. – En wie heb jij daar?

mrschitzka Een ambtelijk geval. Ik moet hem hier aan de grens afleveren.

szamek Uitgewezen.

mrschitzka Op transport. Omdat hij onder de jurisdictie van de andere kant valt.

szamek De oude Podlicek heeft zich verzopen –

havlicek Neem me niet kwalijk, alsjeblieft, ik wilde met de heren grensbewakers, hier aan de grens, wilde ik nog een keer spreken ten behoeve van mijn uitzetting.

szamek Dan moet je niet bij ons wezen. Wij zijn niet bevoegd.

mrschitzka Hij is zijn vermogen verloren en nu valt hij onze sociale zorg lastig en dat terwijl ons land een arme drommel is, een kleine assepoester, die zelfs zijn brave wetshandhavers alleen maar een snertsalaris betaalt, of anders niks! Wat ze daar op het ministerie uitvoeren – die borstelige buffels.

havlicek Neem me niet kwalijk alsjeblieft, maar deze meneer ziet de feiten vanuit een ander oogpunt. Ik was namelijk hier aan deze kant een drogisterij-eigenaar, het was een kleine drogisterij, maar toch, het was in ieder geval een drogisterij. Ik verkocht alles, algemeen en discreet, tot ik failliet ging. Overmorgen is het een halve eeuw dat ik hier leef, dertig jaar belasting betaald, en nu, waar ik door ongeluk getroffen word, word ik er met een bajonet uitgesmeten!

mrschitzka De bajonet is alleen maar formaliteit.

szamek Dat zijn de kleine onrechtvaardigheden van een mensenleven.

havlicek De kleine onrechtvaardigheden.

mrschitzka Dus loop naar de overkant, naar je vaderland.

havlicek Ik ben nog nooit aan de overkant geweest.

mrschitzka Waar ben je dan geboren als je niet daar aan de overkant geboren bent?

havlicek Neem me niet kwalijk, daar had ik niet aan gedacht.

mrschitzka Waar je geboren bent, daar val je onder de jurisdictie!

havlicek Maar veertien dagen na mijn geboorte kwam ik naar deze kant en sinds die tijd was ik hier. Alleen hier. Een heel mensenleven.

mrschitzka Leven hier, leven daar. Aan de andere kant val je onder de jurisdictie. Crucifix, hoe vaak moet ik dat nog herhalen! Ju-ri-s-dic-tie!

havlicek Dan moet het maar zo zijn. Dan verlaat ik nu dit land. Dus adieu.

szamek Ho stop! - Als je nou toch daar naar de overkant gaat, breng dan meteen een boodschap over.

szamek Aan de grensbewaker van daar aan de overkant. Konstantin. Doe hem een vriendelijke groet van Thomas Szamek en zeg hem dat zijn dochter vannacht niet komen kan!

Scène 2

privéleraar Loop zachtjes alsjeblieft! Zie je dan niet dat hier iemand hengelt. Je verjaagt alle vis.

havlicek Neem me niet kwalijk.

privéleraar Wat een lompheid. Juist nu had er misschien eindelijk eentje kunnen bijten.

vrouw Nu!

privéleraar Nu is ie weg, die snoek. Abracadabra abracadabra. Ik ben nerveus.

Scène 3

konstantin Je grenspas alstublieft.

havlicek Ik kan je alleen met dit uitzettingsbriefje van dienst zijn.

konstantin Een uitzettingszaak.

havlicek Binnen achtenveertig uur.

konstantin Op transport.

havlicek Omdat ik geweigerd heb.

konstantin En nu wil je hier naar binnen.

havlicek Willen? Ik moet.

konstantin Dat gaat niet.

havlicek Waarom niet?

konstantin Je behoort niet tot onze staat.

havlicek Waarom niet?

konstantin Omdat je niet van hier bent.

havlicek Interessant. Aan de overkant beweren ze dat ik aan deze kant onder de jurisdictie val als gevolg van mijn toenmalige geboorte alhier.

konstantin Er is een wet uitgevaardigd dat iedere staatsburger die permanent in het buitenland woont zich om de vijf jaar bij het verantwoordelijke consulaat

moet melden omdat hij anders automatisch zijn
staatsburgerschap verliest.

havlicek Maar waarom?

konstantin Dat is nu eenmaal zo. Het bericht over die
wet stond in alle kranten.

havlicek Ik lees nooit kranten, alleen de
overlijdensberichten.

konstantin Omdat je alleen de overlijdensberichten
leest heb je de inschrijvingstermijn gemist en ben je
automatisch niet meer van hier.

havlicek Waar hoor ik dan, als ik vragen mag?

konstantin Dan nergens.

havlicek Nergens. Maar ik sta hier.

konstantin Wet is wet.

havlicek Als dat een wet is, dan is die wet
onmenselijk.

konstantin Over het algemeen zal een staatsmachinerie
heel vaak een persoonlijk lot vermorzelen.

havlicek Jammer.

konstantin Kort en goed: Hier naar binnen gaan is
uitgesloten want ik heb mijn strikte voorschriften.
Maar schrijf een gedetailleerd verzoek aan onze
minister van binnenlandse zaken en aan de minister van
buitenlandse zaken, dat je de genoemde

inschrijvingstermijn hebt gemist en dat je nu weer om het automatisch verloren staatsburgerschap vraagt. En schrijf ook aan de minister van financiën, die gaat het ook aan, en als je soldaat bent, dan schrijf je aan de minister van defensie en aan de minister voor volksgezondheid. Maar het beste zou natuurlijk zijn als je de minister-president persoonlijk een speciaal verzoek overhandigt.

havlicek Ho stop! Hoe schrijf ik zo'n verzoek?

konstantin Dat zou je een advocaat moeten vragen.

havlicek Waar? Hier op de brug?

hanusch Ik kan geen salaris meer betalen. Mijn personeel heb ik naar de duivel gejaagd. De trotse herberg van deze grenspost. Honderdtweeëndertig jaar in het bezit van de familie. Als je man eenmaal dood is...

konstantin Je vindt wel een andere man.

Daar twijfel ik niet aan.

hanusch Een herberg loopt niet zonder man. Weliswaar heb ik altijd het werk gedaan, gekookt, gewassen en de boekhouding, hij heeft nooit iets gedaan, hij heeft alleen maar met de stamgasten gezopen, maar een man moet er nu eenmaal zijn, voor de representatie.

havlicek Dat zou een beroep voor mij zijn.

konstantin Troost je nou maar!

hanusch Als ik morgenmiddag niet ergens tienduizend opscharrel dan doof ik uit. – Of denk je dat ik morgenmiddag ergens tienduizend opscharrel?

konstantin Waarschijnlijk niet.

hanusch Nooit.

havlicek Dat zou een wonder zijn.

hanusch Wie is dat?

konstantin Niemand. Een ambtelijk geval. – Ga nou maar weer retour. Hier is het een verloren zaak.

havlicek Ik zal het ze daar aan de andere kant zeggen – – Ho stop! Ik moet nog iets overbrengen, zou ik bijna vergeten zijn. Een vriendelijke groet van Thomas Szamek en hij laat je zeggen dat zijn dochter vannacht niet komen kan.

konstantin Wat een ravenvader. Niet genoeg dat hij zijn fijngevoelige dochter tiranniseert maar hij maakt me ook nog belachelijk. Zeg maar tegen meneer Szamek dat de heer Konstantin zijn groet familiair beantwoordt en dat hij zich verheugt op de komst van juffrouw dochter.

Scène 4

privéleraar Loop maar stevig door hoor! En stamp, stamp! Er mag gerust een heel regiment met artillerie voorbijkomen, ze bijten toch niet. Wat zijn dat ook voor kleine piertjes! Ik heb het haar nog extra ingeprent: lieve vrouw, alleen maar dikke wormen! Hele dunne brengt ze me, waarbij je steeds in je eigen vlees prikt als je ze aan de vishaak spietst.

vrouw Ik zoek geen wormen meer! Zoek ze zelf! Ik trap ze dood!

havlicek Ho Stop!! Die arme wormen.

vrouw En wie vraagt mij of ik arm ben? Ik mag me toch ook wel een keertje ontspannen, de krant lezen of een roman lezen. Wie vraagt mij wie ik ben? Niemand.

Niemand. Gemene egoïst!

privéleraar Zij brengt me alleen maar dunne wormen en dan ben ik de egoïst! Abracadabra abracadabra.

Scène 5

havlicek Neem me niet kwalijk, maar ik schijn een vergissing te zijn. De grensautoriteit van de andere kant laat me niet binnen. Die zegt dat ik niet daar hoor, maar hier.

mrschitzka Wat zegt hij?

havlicek Hij zegt dat ik daar aan de overkant geen staatsburger ben.

mrschitzka Staatsburger ben je daar waar je onder de jurisdictie valt en onder de jurisdictie val je daar waar je geboren bent. Crucifix!

havlicek Maar daar aan de overkant hebben ze een nieuwe wet.

szamek Die wet van hen gaan ons niks aan.

mrschitzka Wij hebben onze eigen wet.

havlicek Neem me niet kwalijk, maar ik ken mijn vaderland niet.

mrschitzka Ga kijken daar aan de overkant en leer het kennen.

havlicek Daar aan de overkant laten ze me niet binnen.

mrschitzka Het moet! Waar moet je anders naar toe?

havlicek Precies.

mrschitzka Dus ga nu in godsnaam! Mars-mars!

havlicek Ho stop wacht! - Die van de overkant heeft gezegd dat ik een familiale groet aan de heer Szamek moet overbrengen.

szamek Dat ben ik.

havlicek Dat weet ik.

szamek En hoezo familiair?

havlicek Dat weet ik niet?

szamek En verder?

havlicek En verder laat hij u hartelijk bedanken voor je vriendelijke groet en dat hij zich verheugt op de komst van juffrouw dochter vannacht.

szamek Wat een schoftenstreek. - Nu ga je gewoon mooi weer naar de overkant en breng je hem een vaderlijke groet en vraag hem of hij zich niet herinnert wat ik hem veertien dagen geleden categorisch heb geschreven. Dat ik als hoofd van de familie nooit mijn toestemming tot deze verbintenis zal geven, - en als hij zich ophangt, dan ook niet!

havlicek Ik ben toch geen postbode. - af

mrschitzka Mars-mars!

szamek Wat een smerige koffie!

eva Je zei dat ik vanaf vandaag de goedkoopste.
szamek Omdat we moeten sparen. Spa-ren!
eva Alsof ik niet sowieso spaar.
szamek Gisteren heb je weer seringenzeep.
eva Ik moet me toch wassen. Beetje verzorgen.
szamek Wassen ja, beetje verzorgen nee.
mrschitzka Wat is dit als ik vragen mag? Koffie of
thee?
szamek Mokka. Uit Sumatra.
mrschitzka Dan ben ik blij dat ik geen Sumatraan ben.
szamek Jij hebt nooit echt goeie koffie gedronken.
mrschitzka Aan de duurdere soorten moet je eerst
wennen. Vaak smaakt de goedkoopste beter. Vreemde
koffie. Maar langzaam komt ie op smaak.
szamek Hoho wacht even. – Waar ga jij naar toe?
eva Wandelen.
szamek Over de brug?
eva Ja.
szamek Nu hij je vader zo impertinent heeft laten
groeten vereist het een familiale houding dat jij als
dochter hier blijft.
eva Doe niet zo ouderwets. Ik ben volwassen.
mrschitzka Gefeliciteerd.
szamek Meerderjarig.

mrschitzka Dat kun je wel merken.
szamek En ze onderhoudt zichzelf.
eva Dat doe ik!
szamek Wie moet jou dan wel onderhouden?
mrschitzka Een man.
szamek Godver!
eva Mijn man.
szamek Ze zegt mijn man.
mrschitzka Tableau.
eva Konstantin is mijn man.
szamek Sinds wanneer dan?
eva Ook al zijn we nog niet getrouwd.
mrschitzka Nogmaals tableau.
szamek Er is een steen van mijn hart gevallen. Ik dacht
even dat ze stiekem was getrouwd.
mrschitzka Zal me worst wezen. Achterom is hetzelfde
als voorom. Stel ik heb drie dochters en één van hen
heeft een buitenechtelijke bastaard in huis gebracht,
en wel de jongste als eerste, crucifix. En bij de
oudste hebben we de vader zelfs niet kunnen achterhalen
en dat terwijl ik toch politiebeambte ben en ik bekend
ben met recherche-onderzoekingen. Tegen de liefde kan
geen onderzoekingstechniek op! En als ik duizend

dochter zou hebben, zoals de sultan van Istanbul, dan zou ik nu duizend bastaards hebben.

eva Flauwekul. Bij mij zijn de feiten anders.

mrschitzka De feiten zijn altijd hetzelfde. – Hoeveel kinderen heeft ze?

szamek Hoeveel?!

eva Nog geen één, helaas.

szamek Helaas? Godver!

eva Hopelijk is er ééntje onderweg.

szamek Ik word gek. Alles worst inderdaad.

Ik vecht tegen een Chinese muur, als een os ren ik er tegen op. Jammer dat ik nachtdienst heb anders sprong ik in het water. – Eva, je bent een leuk meisje, fris, ik wil dat je gelukkig wordt. Maar je moet rijk trouwen, heel rijk, zodat ook je arme oude vader wat van je krijgt. Je moet eclatant uitkijken en niet zoals je moeder zaliger met zo'n bedelaar van een douanebeambte trouwen, maar met een rijke groothandelaar, maar juist mij had ze onsterfelijk lief. Naar de Riviera had ze moeten kunnen reizen of naar een kuuroord – –

mrschitzka Ben je daar nou alweer? Nu ga ik je eerst opsluiten voordat ik je weer de vrijheid in laat.

havlicek Vrijheid is goed.

mrschitzka Maak jij nu een grap?

havlicek Ik ben toch geen grap?! – Ik heb weer een boodschap over te brengen van de autoriteit van de overkant.

mrschitzka Schiet op, schiet op. Breng de boodschap over en ga weg.

havlicek Ik laat me niet commanderen. Ik ben al zo vriendelijk om als een lettre d'amour rond te lopen.

eva Als ik vragen mag, wat heb je ons over te brengen.

havlicek Niet veel, niet weinig. De verliefde laat je zeggen dat het hem verdriet doet, veel verdriet, dat je vader zo fel tegen hem te keer gaat.

eva Verdriet?

havlicek Oprecht verdriet!

szamek Oprecht? Als iemand van de overkant dat zegt!

eva En hij heeft er verder niks aan toegevoegd?

havlicek Verder heeft hij eraan toegevoegd dat hij daar aan de overkant geen zachtere engel kent en dat hij het niet langer kan aanzien hoe je vader zich hier als een buitenstaander met zijn liefdeservaringen bemoeit.

szamek Ik, een buitenstaander? De bloedeigen verwekker!
Wel godver!

havlicek Onder bepaalde omstandigheden kan het voor de
bloedeigen verwekker heel gevaarlijk zijn. Zo heb ik
een vrouw gekend, een zekere mevrouw Hörl, van
geboorte Spitzinger. En die had een oude vader, de oude
Spitzinger. En die vader bemoeide zich altijd met de
liefdesaangelegenheden van zijn dochter en zijn
schoonzoon. En op een zeker moment heeft die dochter
die vader dood-

geslagen. Om middernacht met de bijl. Dus
de dochter de bloedeigen vader, met de bijl.

mrschitzka Ik zou uit mijn praktijk nog hele andere
verhalen kunnen vertellen. Urenlang zou ik uiteen
kunnen zetten hoe hele families elkaar hebben
uitgeroeid - - vanwege wat? Vanwege niks!

szamek Eva, zou jij mij met een bijl - -

mrschitzka Wat sta je hier nou nog?

havlicek Waar moet ik anders staan?

mrschitzka Hier niet. Daar is deur.

havlicek Deur, die is goed.

szamek - Zeg hem daar aan de overkant: Thomas Szamek is
een oude man en laat het vanaf nu over aan het lot.

Scène 6

havlicek Nog altijd niks gevangen?

privéleraar Niks.

havlicek Het lot.

privéleraar Wat lot! Worm! Te dunne wormen.

Abracadabra. Ik erger mij zo aan mijn vrouw dat ik liever zelf een snoek was.

havlicek Om vervolgens door jezelf gevangen te worden.

privéleraar Daar zou ik niks op tegen hebben. Ik ben op van de zenuwen, mijn vrouw is epileptisch, straks staat het schuim op d'r mond. Daarom vis ik, het kalmeert me. Als ik nu niet meteen wat vang dan word ik zelf nog epileptisch.

Scène 7

konstantin Wat heeft hij gezegd?

havlicek Het lot.

konstantin Wat betekent dat?

havlicek Thomas Szamek is een oude man en laat het vanaf nu over aan het lot.

konstantin Voor het lot ben ik niet bang. Mijn lot heet Eva en komt wanneer ik wil. – Ben jij vrijgezel?

havlicek Ja, nog wel.

konstantin Ik weet niet wat beter is: trouwen of ongehuwd blijven.

havlicek Trouwen. Neem dat maar van me aan want ik ben niet getrouwd. Altijd eenzaam, nergens een thuis, zelfs als je het nog zo inricht als een thuis. Ik heb bijvoorbeeld een spiegelkast.

konstantin Een spiegelkast?

havlicek Zo'n grote, mooie waarin je jezelf helemaal kan zien in één keer.

konstantin Aha.

havlicek Ja – Kom met me mee naar daar, naar de andere kant, en zeg hen persoonlijk dat ik hier aan deze kant

absoluut niet naar binnen kan, dan moeten ze me daar toch naar binnen laten?

konstantin Dat wordt een geweldig grensincident met een niet te overziene nasleep in de buitenlandse politiek, nota's, parlementaire interpellatie, diplomatieke maatregelen en God weet wat nog meer. Uitgesloten. Ik mag niet eens de brug op terwijl de brug neutraal is. En dan ook nog naar de andere oever? Dat is grotesk! havlicek Is mijn situatie dan soms niet grotesk?

konstantin Het internationaal recht. Den Haag, Genève. havlicek Wat gecompliceerd allemaal. En wat is de brug, als ik vragen mag?

konstantin Een neutrale zone. Geen vlees, geen vis. havlicek Ja, vis schijnt er niet veel te zijn.

konstantin Dus ga retour en probeer het gewoon altijd weer, geef niet op. Praktijk gaat boven theorie.

Scène 8

havlicek Ho stop, neem me niet kwalijk, ik weet dat het kostbare tijd is als je graag naar de andere kant wil, maar ik heb een groot persoonlijk verzoek. Zou je misschien een vriendelijk woordje voor me willen doen bij je lieve meneer bruidegom. Of hij misschien het ene oog dicht wil doen en met het andere oog mij over het hoofd wil zien als ik over de grens ga. Het schemert al en ik kom geen enkel vaderland binnen. Eén oog, ik ben zo snel als de wind.

eva De wet gaat hem boven alles.

havlicek Maar als jij, in zekere zin zijn lot -

eva Zijn wet geldt ook voor mij en dat is echt zo en daarom is hij de juiste man.

havlicek Ik zou een paar historische anekdotes kunnen vertellen die het tegendeel bewijzen. Probeer het voor mij. Praktijk gaat boven theorie, - en je zou een engel zijn.

eva Een engel?

havlicek Zo'n mooie, grote, met vleugels, bij wie je meteen moet huilen van puur geluk.

eva Ik geef je niet veel hoop.

eva - Waar is Konstantin?

hanusch Hij telefoneert, iets officieels volgens mij.

Ik ben hier om mijn ondergang met hem te bespreken.

Morgen moet ik het faillissement melden anders sluiten ze me op en dan maak ik me van kant!

eva De dood is een slechte vriend.

hanusch Jij hebt het makkelijk. Je komt 's avonds hier naartoe en je geniet van je leven. Jammer dat ik dat niet ook heb gedaan toen ik nog jong was. Nu vind ik geen man meer. - Denk je echt dat ik geen man meer vind?

konstantin Ik krijg net een officieel telefoontje dat hier in de omgeving gevaarlijke drugssmokkelaars rondlopen en op hun aanhouding staat twintigduizend.

hanusch Twintigduizend! Ik zou ze meteen arresteren. En onthoofden ook, dan zou ik gered zijn.

konstantin Roekeloze misdadigers zijn het, ze schrikken nergens voor terug, roof, moord, verkrachting.

hanusch Verkrachting?

konstantin Die schrikken nergens voor terug. Die komen hier met regelrechte Amerikaanse praktijken, pantserwagens, machinegeweren.

eva Machinegeweren?

konstantin In ieder geval haal ik nu meteen mijn dienstrevolver. Een trommelrevolver. Als ze op de derde 'stop' niet stoppen dan schiet ik ze op de vlucht neer en mij gebeurt niks. – Wie loopt daar? Een non?

hanusch Dat is een non met een zeer voorname zieke dame, waarschijnlijk met een vertrouwelijke ziekte, uitgerekend in ons gehucht, in de maneschijn! Het zijn mijn enige gasten. Sst.

eva Die dame ziet er slecht uit, heel geel.

hanusch Aan het ontbijt is ze altijd geparalyseerd maar na de lunch doet ze aan gymnastiek.

eva Soms denk ik wel eens, we denken allemaal te weinig aan de overzijde.

hanusch Zo, nu moet ik naar huis, het souper klaar maken voor mijn enige gasten.

eva Dieet zeker?

hanusch Heel eenvoudig. De ene mag 's avonds niks en de andere vast.

Havlicek op

konstantin Wat is er? Wat doe je met je handen?

havlicek Ik geef me over. Niet schieten alsjeblieft!

konstantin Ooh! *stopt de dienstrevolver in zijn
dienstgordel*

havlicek Je bent een vriendelijk mens.

eva Dat is hij!

konstantin Voor jou ben ik een grensbewaker en geen mens en nu raakt eerlijk gezegd mijn geduld op. Ik hou het niet vol dat jij hier steeds weer verschijnt, uiteindelijk ben ik ook maar een mens.

havlicek Ja precies.

konstantin Zorg dat je definitief verdwijnt!

havlicek Aan de overkant heeft hij me bedreigd, hij zegt dat hij het kanon afschiet als ik nog een keer - -

eva Met het kanon?

havlicek Ik denk dat je vader niet helemaal nuchter meer is en die andere ook niet.

eva Ze drinken.

havlicek Jenever en rum. Je ruikt het al op de brug.

eva Verschrikkelijk.

havlicek Zo heeft iedereen zijn zorgen.

konstantin Word alsjeblieft redelijk.

havlicek Ik word niet redelijk.

konstantin Ik word gek.

havlicek Van mij.

konstantin Van jou, ja, niet van mezelf.

havlicek En waar moet ik slapen?

konstantin Op de brug. Punt.

havlicek Dus punt. Ik blijf dus op de brug punt. Dus ik moet op de brug slapen punt! Bij weer en wind en zon en maan! *af*

eva - Steeds maar heen en weer en weg en terug, dat stompt een mens af.

konstantin Waarom ook hebben we die verdomde grens?

eva Dat zeg jij als grensbewaker.

konstantin Dat zeg ik privé.

eva Zou jij niet even heel privé naar binnen kunnen gaan?

konstantin Waarom?

eva Dan zou hier iemand voorbij -, dan zou hij gered zijn, zo snel als de wind.

konstantin Wil je me verleiden?

eva Waar moet hij dan slapen?

konstantin Denk je dat het mij niks doet? Ik verbijt mijn hart uit pure plicht.

eva Mannen zijn komisch.

konstantin Komisch?

eva Papa heeft zich sinds kort weer aan de alcoholduivel verpand, maar dat is tragisch. – Pas nog heeft hij me verschrikkelijk uitgescholden in zijn dronkenschap, zo verschrikkelijk. Maar tijdens die scheldpartij begreep ik opeens dat hij niet mij bedoelde maar mijn arme moeder, die lang geleden het tijdelijke met het eeuwige heeft verwisseld, maar in zijn dronkenschap was hij dat vergeten en heeft hij mij met haar verward. Ik verlang altijd naar deze kant, ik kan bijna niet wachten op de nacht. Hier is alles zo licht. Papa denkt alleen maar aan geld. Ik moet rijk trouwen zodat hij naar de Riviera kan. Soms zou ik hem werkelijk wel met een bijl.

konstantin Misschien kun je met mij naar de Riviera als ik die drugssmokkelaars – Twintigduizend. Maar als ik ze deze keer niet te pakken krijg, smokkelaars sterven niet uit godzijdank – Goed dat ik hem bekijk, mijn dienstrevolver! Er zitten helemaal geen patronen in.

eva Ik ben bang.

konstantin Je moet niet bang zijn.

eva Waar ga je naar toe?

konstantin Patronen halen.

eva - Nou word ik nog banger. - Overal zitten boze geesten en ze beheksen het goede. Ze wonen in de rivier en 's nachts duiken hun koppen op en luisteren, en wie hardop lacht die kijken ze aan en dan moet je huilen.

Scène 9

x Dus hier is die veelbesproken brug. Danst onze grensbewaker? De grens als dansbar? Jammer dat ik mijn incognito niet mag onthullen. Penetrant. Maar die meid heeft charme. Ze doet me denken aan een vrouwelijk wezen uit de vooroorlogse tijd. Maar Panilla had andere heupen. Rondere. Een speelse kat. – Waar is is mijn valse pas?

konstantin Grenspas alsjeblieft.

x Hier is mijn pas. Duurt het nog lang? Ik heb iets dringends te doen.

konstantin De foto klopt niet.

x Klopt niet? Uitgesloten.

konstantin Kijk dan.

x O wat een ezel.

konstantin Dit is een volle baard en jij bent geschoren. Gladgeschoren en behalve dat is de pas vals. Volgens voorschrift hoort de stempel boven de rand en niet onder de rand. Ik ken mijn voorschriften. Het spijt me maar ik moet overgaan op een grondige fouillering. Ik zeg alleen: cocaïne.

x Cocaïne? Ho stop!

konstantin Waarom?

x Ik moet me helaas ontmaskeren.

konstantin Waar is de cocaïne?

x Hou toch op over die penetrante cocaïne. Hier is mijn echte pas.

konstantin Minister-president.

x Incognito, strengste incognito. Anders zou het een catastrofe worden voor de gehele geciviliseerde wereld.

konstantin U kunt van mij op aan, minister-president!

x Ik ben blij dat we zulke gewetensvolle grensbewakers hebben.

konstantin Zeer verheugd, minister-president!

x *op de brug* Neem me niet kwalijk, collega, dat ik je zo lang heb laten wachten, maar mijn grensbewakers zijn nogal punctueel. Ik ben oprecht blij je te leren kennen, ook in het belang van onze beide landen, een belang dat een dringend beroep doet op een geheime gedachtewisseling van humane aard van de beide regeringsleiders.

havlicek O god, een gek.

x Het was een zeldzaam, gelukkig idee van jouw kant om elkaar hier op deze afgelegen brug te ontmoeten, hier

kunnen we bij wijze van uitzondering vreedzaam alle kwesties die onze beide landen raken, aanraken. Wij lijden onder onze grenzen.

havlicek O hoe waar!

x Het vervult me met ongehoorde vreugde dat je deze opvatting deelt.

havlicek En of ik deze opvatting deel.

x Je opvatting vervult me met hoop.

havlicek Hoop is een heen en weer bewegende rietstengel
- -

x - - die in de storm maar moeilijk breekt, zoals een sterke spar.

havlicek O god een dichter!

x Maar om op onze grenzen terug te komen, ik moet en mag en zal en wil alleen maar benadrukken dat deze grenzen een kwelling zijn.

havlicek Kwelling is te zwak uitgedrukt.

x Maar als we dat hardop zouden zeggen dan zou de algehele, publieke opinie luid sissen van woede.

havlicek Er zijn ook mensen die het toejuichen.

x Ik zeg alleen één woord: Macchiavelli!

havlicek Wat? We begrijpen elkaar wel, beste vriend, mag ik je vriend noemen? Jij staat zo subliem tegenover deze zaken.

havlicek Ik sta tussen deze grenzen.

x Je formuleert subliem en ik zou gelukkig zijn als we tot een schikking zouden kunnen komen, theoretisch en praktisch.

havlicek In de eerste plaats praktisch omdat ik hier binnenkort kouvat. Voel je die tocht niet?

Middernachtswind. Mijn god, ik heb al een verkoudheid!

x Offer op offer.

havlicek En wat krijg je ervoor terug?

x Ondankbaarheid. Apropos, mag ik je feliciteren met die wonderbaarlijke redding van die meedogenloze aanslag?

havlicek Welke aanslag?

x Wat? Weet je dat niet meer?

havlicek Krankzinnig. – Ach, jaja! Maar weet je, ik heb zoveel aanslagen achter me dat ik ze steeds weer vergeet.

x Heroïsch. Bescheiden en heroïsch! – Het tocht inderdaad onverdraaglijk. – Dus principieel zijn we het eens en wat die enkele, ondergeschikte punten betreft: ik ben bereid tot iedere concessie.

havlicek Ik ook. Maar wat heb je eraan.

x Alleen een concessie die onze waardigheid verdraagt.

havlicek Waardigheid? Niemand laat me naar binnen.

x Hoezo niet naar binnen?

havlicek Niet rechts, niet links.

x Waar niet naar binnen? Ik begrijp er geen woord van.

havlicek Dan moet je je oorschelpen openhouden. Ze zijn groot genoeg en ze staan ook nog af.

x Staan ze af?

havlicek Luister goed, gek. Speel niet met mij, wees maar blij dat je de minister-president niet bent want anders zou je wat meemaken.

x Wie ben jij? Maar dit is iemand anders!

havlicek Ik ben niemand anders! Ik ben Ferdinand
Havlicek en punt!

x Hemel ga open en verzwelg me. Havlicek! Dit wordt een Europees schandaal!

havlicek Europees? Grootheidswaan.

x Boem! Het einde van mijn carrière! Mijn aftreden!
God, ik ben misselijk!

havlicek Misschien is het komedie en steekt er wat achter – maar geparfumeerd is hij ook, ik ruik het meteen, beroepsmatig, een heel duur parfum. – Gaat het niet goed? Gaat het niet goed?

x Vraag toch niet zo penetrant. Zie je dan niet dat ik moet overgeven?

havlicek Neem me niet kwalijk maar wie ben jij eigenlijk?

x Een gek! Luister! Morgen lacht de hele wereld!

havlicek Wat gaat mij de wereld aan?

x Iedereen zal zich doodlachen! Een Havlicek. Beste vriend: voor je staat de minister-president van de regering van dat land en deze minister-president heeft met de minister-president van de regering van dat land een geheime bespreking van levensbelang over onmetelijke problemen.

havlicek Bent u de minister-president?

x Nog wel, maar morgen schrijf ik mijn memoires, die pas twintig jaar na mijn dood geopenbaard mogen worden. Ik verheug me nu al op het hoofdstuk Havlicek.

y Vergeef me dat ik dermate penetrant vertraagd ben maar helaas had ik pech op pech en we hebben ook nog een hond overreden, dus nogmaals: Vergeef me. Wie lacht daar toch?

havlicek Dat is die andere!

y Welke andere?

x Gefeliciteerd, collega!

y Wie feliciteert me dan toch? Godverdomme, ik ben toch zo bijziend en bij de vierde keer pech is mijn bril gebroken en nu zie ik niks.

havlicek Geeft niks, het is toch stikdonker.

x Je zoekt mij, maar ik heb je verward met iemand anders en nu ben jij ook bij de verkeerde aanbeland. Penetrant.

y Bij de verkeerde? Penetrant.

havlicek Mij verheugt het dat ik jullie beiden hier tref. Ik ben helemaal in de stemming. Waarom maken jullie van die penetrante wetten en waarom denkt niemand daarbij aan een arme voormalige drogisterij-bezitter!

y Dit hou ik niet vol!

havlicek Ik ook niet.

y Ik ga en er is niks gebeurd! Ik ontken alles.

havlicek Je kunt mij niet ontkennen!

y Het is donker! Zonder bril zie ik niks!

havlicek En de maan dan? De lieve, goede maan.

y De Maan! Dat ook nog! Punt! Ik ontken, ik ontken en wel categorisch! Zelfs mezelf! Tot ziens, collega! Ik kan vandaag niet onderhandelen, zo zonder bril ben ik te onzeker.

x Tot ziens?! Een optimist.

havlicek Een optimist die ontkent en een pessimist die
aftreedt. En wat ben ik? – Ben je daar weer, lieve
maan? Je houdt van dat maangezicht al sinds je vroegste
kindertijd maar als je hem nodig hebt verdwijnt hij
achter een wolk.

deel 2

Scène 10

mrschitzka Proost! Je bent een genie.

szamek Maar wat is een genie? Een geniaal mens. Maar wat is een mens? Een niks. Dus wat is een genie? Helemaal niks.

mrschitzka Dat snap ik niet. Maar hoe jij daarnet die drugssmokkelaars ontmaskerd hebt, dat was een heel erg belangrijke, criminalistieke casus. Een klasse op zichzelf, een speciale klasse, een criminalistieke klasse op zichzelf. Alleen begrijp ik niet waarom je geen fouillering...

szamek Omdat ik respect heb. – Omdat pas nog zo'n figuur terwijl ik hem fouilleerde mijn portemonnee uit m'n zak gejat heeft.

mrschitzka Maar wat maakt dat uit vanaf vandaag? Morgen hebben we bankrekeningen! Twintigduizend! Dat woord smelt in je mond als boter.

szamek De hoofdzaak is dat we hem te pakken hebben, die Schmugglitschinski! Opgesloten in de ambtelijke barak.

mrschitzka Proost! Ik hef mijn glas op het floreren van een criminalistiek genie. Lieve hemel, een waar genot, hoe hij steeds berouwvoller werd en alles bekende.

szamek Dat kan ik me niet herinneren. Ik herinner me alleen dat hij keihard ontkend heeft.

mrschitzka Maar is hij dan niet in elkaar gezakt onder de last van de bewijzen?

szamek Hij is in elkaar gezakt omdat jij hem onderuit geschopt hebt nadat je hem helemaal aan gort geslagen had.

mrschitzka Echt waar? Deed ik dat? Maar dat weet ik helemaal niet meer. Verschrikkelijk. Dat gebeurt de laatste tijd steeds vaker. Vorige week heb ik iemand in elkaar geslagen, helemaal zonder reden, en dat merkte ik pas toen hij terugsloeg. Heel vreemd.

szamek - Waar blijft Eva toch, dat wilde beest.

mrschitzka Ik denk dat ik dat wel weet.

szamek Dat zal nog een verrot einde worden, een einde met een bijl.

mrschitzka Volgens mij ben je dronken en zie je zwart.

szamek Zwart is nog veels te wit.

mrschitzka Je zou het toch overlaten aan het lot?

szamek Het lot?

mrschitzka Dat heb je toch gezegd?

szamek Het lot? O ja ik herinner het me weer. *Szamek valt in slaap.*

mrschitzka Alweer in slaap gevallen? – Hé! Thomas!
Thomas!!

szamek wakker – Ik droomde heel vreemd. Eva was nog klein en het raam was hoog, ik tilde haar op en buiten reed de koning voorbij in een gouden staatsrouwkoets.

En de koetsier had vleugels.

szamek – Ho wacht even – Je papieren alsjeblieft.
privéleraar Beste man, ik heb geen papieren meer nodig.
szamek Iedereen heeft papieren nodig als hij naar de overkant wil.

privéleraar Voor mijn overkant heb ik geen papieren nodig.

szamek Alles worst – *valt weer in slaap*

privéleraar Ik loop de brug op naar daar waar het water het diepste is en spring. Dit leven. Louter domheid, leugens en laagheid.

mrschitzka Waar je ook kijkt louter ruwheid en rottigheid, nergens een beetje gevoeligheid. Denk je dat ik dit vol hou? Ik ga met je mee en spring ook.

privéleraar Zoiets moet je alleen met jezelf afspreken.

mrschitzka Als ik zeg dat ik mee spring dan spring ik mee. Maar waar zijn nou mijn schoenen? Crucifix, ik kan toch niet zonder schoenen – af

privéleraar Ik spring alleen.

mrschitzka Wacht toch even, zenuwlijder!

privéleraar Ik heb net mijn vrouw doodgeslagen.

mrschitzka Is dat een grap?

privéleraar Doodgeslagen. Hier heb ik gisteren nog gehengeld en niks gevangen. Niks. Misschien was alles anders gelopen als ik iets gevangen had, misschien zou ik dan nu in bed liggen en lag ik heel rustig te slapen. Waarom hebben jullie dan ook niet gebeten, jullie snoeken daar beneden, karpers, meervallen, forellen, zalmen, en jullie witvissen met al die graten waar je altijd in stikt? En alleen maar dunne wormen.

havlicek Ho stop! Stop!

privéleraar Wie roept daar stop?

havlicek Ik.

privéleraar Welke geest? Ik draai me niet om.

havlicek Wat doe je daar voor iets ondoordachts? De dood komt vanzelf, gegarandeerd. Abracadabra!

privéleraar Abracadabra? Ik draai me om, hopelijk krijg ik geen klap. Jij bent het!

havlicek Wie anders?

privéleraar Wat kan jou het schelen dat ik mezelf van kant wil maken?

havlicek Neem me niet kwalijk, maar ik heb toch menselijke -

privéleraar Er bestaat geen menselijkheid. Wat weet jij van mijn grenzeloze eenzaamheid. Ik heb net mijn vrouw doodgeslagen. Moet ik me laten ophangen of onthoofden? Dat overleef ik niet. Ik maak mezelf van kant.

vrouw Theo! Theo!

havlicek Wie roept daar?

vrouw Theo!

privéleraar Ze roept me, mijn dode vrouw.

havlicek Heet jij Theo?

privéleraar Ze roept me van de overzijde. Ik kom, ik kom!

vrouw Theo!!

privéleraar Spook, spook, spook!

vrouw Ik leef, ik leef! Je hebt niks gedaan, het was geen harde klap, ik had een epileptisch attaque en ik

kon me niet verroeren. Ik heb het wel gezien hoe je mij
een afscheidsliefdesbrief schreef, nu weet ik wie jij
bent! Goede Theo, vergeef me mijn attaque!
privéleraar Je leeft.
vrouw Theo, kom, vergeef me mijn attaque.

Scène 11

hanusch Ik heb meteen buikpijn van pure opwinding. Ik kan gewoon niemand zien lijden, snap je. Ook al maak ik vaak een harteloze indruk door mijn dramatische manier van doen.

havlicek Harteloos? Jij hebt mij middenin de nacht eten gebracht! Koud gebraden vlees en oude roquefort.

hanusch Ontroerend hè? Ik lag al in bed en kon niet slapen, ik dacht: daar loopt nu een man heen en weer en weg en terug en niemand laat hem binnen, het flitste door me heen, ik snel uit bed en naar je toe. Maar je hebt alles laten staan. Heb je geen honger?

havlicek Honger wel, maar geen zin.

hanusch Jammer!

havlicek En dat terwijl oude roquefort mijn lievelingseten is, mijn lievelingskaas. Er zijn zoveel dingen waar je aan vast zit. Toen ik de drogisterij nog had, je had mijn etalage eens moeten zien, een groot raam, wat ik daar allemaal had uitgestald. Rechts medicinaal, links homeopathisch, vooraan kosmetisch, achterin discreet. Praat ik niet te veel? De apotheker ernaast heeft me te gronde gericht. Plotseling binnen een

nacht had hij ook een drogisterij-afdeling en toen was mijn klantenkring weg.

hanusch Waarom?

havlicek Hij was populairder dan ik –

Er zitten soms zulke donkere stromen in de massa. Daar sta je dan en verwondert je. Net als in de oorlog. Was jij in de oorlog?

hanusch Nee.

havlicek Maar op jouw leeftijd.

hanusch Ik ben een vrouw.

havlicek Grote god, dat was ik helemaal vergeten. Je wordt gewoon stom en blind als je zo heen en weer en altijd alleen.

hanusch Mijn man zaliger was een imposante man.

Honderdzeventien kilo. Hoeveel weeg jij?

havlicek Minder, veel minder.

hanusch Wanneer ben je geboren?

havlicek Veertien juli. Dat is een grote dag in Frankrijk. Dan dansen de mensen op de boulevards.

hanusch 14 juli. Klopt. Astrologisch. Volgens de sterren zouden we goed bij elkaar passen.

havlicek Wie?

hanusch Wij twee.

havlicek Wat moet ik met die sterren als ik niet van de brug af kan?! O Stomkop! Twee presidenten op de brug en ik chanteer ze niet maar ik scheld ze uit! Maar ik ben gewoon te kwaad! Te kwaad.

Hanusch kust hem plotseling.

havlicek Wat was dat? Op onze leeftijd?

hanusch Je bent zo oud als je je voelt en ik voel mezelf nog.

havlicek Bedankt voor de oude roquefort.

hanusch Je hebt helemaal niks gegeten!

havlicek Ho stop! Laat liggen! Nu heb ik zin!

Scène 12

konstantin Daar is iemand, stil!

eva Wie dan?

konstantin - Nee, nu hoor ik niks, nu is het weg. - Ik moet blijven opletten hier op de grens, in iedere situatie. Ik heb een heel scherp gehoor.

eva Jou ontgaat niks.

konstantin Hopelijk waren het niet onze drugssmokkelaars. Door jou krijg ik nu meteen gewetenswroeging vanwege die twintigduizend.

eva Hou toch op over dat geld. Wat is een mens naast een miljoen?

konstantin Niks.

leda Ik kan me niet bewegen.

schmugg Ben je weer vertrokken?

leda Ik kan niet nuchter smokkelen.

schmugg Heb je weer gesnoven?

leda Nee. Gespoten.

schmugg Hoogste tijd dat je gaat afkicken! Straks moet je weer naar de kliniek, dat voorspel ik je, zowaar ik Schmugglitschinski heet! Schiet op!

leda Ik kan me niet bewegen. Ik zie mijn kindje, het zwaait naar me! Waarom ben je gestorven toen je vier jaar was, jij engeltje in de kinderhemel.

schmugg Toe maar, Leda.

leda Goedendag.

havlicek Goedenacht.

leda Wij zouden je zeer dankbaar zijn als we over de grens zouden kunnen, ik en deze non. Maar we hebben geen papieren.

havlicek Zonder papieren gaat het niet.

leda Helemaal zeker van niet?

havlicek Als iemand het weet ben ik het wel.

leda Ja natuurlijk, jij als grensbewaker.

havlicek Grensbewaker?

schmugg *diepe stem* Wij weten *verdraaide stem* wie we voor ons hebben *diepe stem* en wij weten *verdraaide stem* dat zo'n inzicht *diepe stem* geld kost.

verdraaide stem Kort en goed – *doet de kap af, diepe stem* Ik ben Schmugglitschinski!

havlicek Grote God, een man! Een echte man!
leda Zeker weten!
schmugg Hier heb je vijftig gulden en verdwijn!
havlicek Vijftig gulden?
schmugg Vijfenvijftig! Verdwijn, verdwijn!
havlicek Ik kan niet verdwijnen, ik ben al verdwenen.
schmugg Doe niet zo onredelijk!
havlicek Wet is wet. Als de wet voor mij geldt dan
geldt de wet ook voor jou!
schmugg Dan rest ons alleen nog dit - *gooit Havlicek
over de brugleuning in het water*
havlicek Help! Help!!

mrschitzka *wordt wakker* Riep daar iemand?
szamek Volgens mij riep daar iemand om hulp.
mrschitzka Volgens mij kwam die stem van de overkant -
szamek - en als iemand van de overkant om hulp roept -
mrschitzka - dan gaat ons dat niks aan.
Ze vallen beiden in slaap.

schmugg Toe maar, Leda.
leda Goedendag, heren!!

szamek en mrschitzka wakker Wie daar? Wat is er aan de hand?

szamek Waar ben ik?

leda Bij de grens.

szamek En jij wil over de grens?

leda Ik en de non. We willen en we moeten via de snelste weg naar een ernstig ziek familielid en ik heb deze buitengewone opofferingsgezinde en begripsvolle non meegenomen.

mrschitzka Een struise non. Poten als een koe.

leda Het gaat om een plotseling losgebroken, ernstige, innerlijke ziekte.

szamek Mij interesseren alleen je grenspapieren.

leda Dat is het nou juist.

mrschitzka Wat is het nou juist?

leda We hebben geen papieren.

szamek Zonder papieren gaat het niet. Je hele familie mag uitsterven maar zonder grenspapieren wordt er niemand hier naar binnen gelaten. Punt!

mrschitzka Kijk eens naar die non. Preciezer.

leda Waarom?

mrschitzka Omdat ze knapperig is. Jammer dat ik nu niet in de vroege middeleeuwen leef, toen waren zulke knapperige nonnen toegankelijker. Struis. Heel struis.

leda Beledig alsjeblieft de non niet. Ze kan zich niet verweren. Bedenk dat de non aan strenge kloosterregels gebonden is.

mrschitzka Regels hier, regels daar. Zo rabiaat zal het niet gehandhaafd worden, toch muis?

leda Ze mag niet praten, dat is haar gelofte. Hoogstens hier en daar één woord.

mrschitzka Wat? Maar één -

schmugg *met verdraaide stem* - Woord.

mrschitzka Want anders?

schmugg Niks.

mrschitzka Dat is toch idioot?

schmugg Nee.

mrschitzka Maar?

schmugg Verstandig.

mrschitzka Altijd maar één woord. Crucifix. Hopelijk mag je wel eten?

schmugg Zeker.

mrschitzka Varken?

schmugg Nee.

mrschitzka Kalf?

schmugg Nee.

mrschitzka Gevleugeld?

schmugg Nee.

mrschitzka Helemaal geen vlees?
schmugg Geraden.
mrschitzka Vegetarisch?
schmugg Ja.
mrschitzka Bijvoorbeeld?
schmugg Asperges.
mrschitzka Goed zo! En?
schmugg Truffels!
mrschitzka Dat is extravagant. Niks zeggen maar wel
truffels eten. En de dranken?
schmugg Water.
mrschitzka En?
schmugg Rum.
mrschitzka En bier, wijn, jenever, likeur, cider?
schmugg Alles.
mrschitzka En wat drinkt mijn schattige non het liefst?
schmugg Veel.
mrschitzka Sympathiek, buitengewoon sympathiek. En
drink je ook 's ochtends?
schmugg En –
mrschitzka 's Middags?
schmugg En –
mrschitzka 's Avonds?
schmugg Tot –

mrschitzka in -

schmugg de -

mrschitzka diepe -

schmugg nacht.

mrschitzka Dat is pas een gelofte, dat is pas een orde,
dat zijn pas regels.

schmugg Geweer -

mrschitzka Wat?

schmugg Bajonet -

mrschitzka Welke bajonet?

leda Deze lieve non vraagt om je geweer,

ze wil het graag in de hand houden. Pure interesse.

mrschitzka Mijn geweer?

schmugg Alsjeblieft.

mrschitzka Militant, heel militant. Daar moet je

drukken, daar moet je trekken en dan schiet ie daar
vooraan los!

schmugg Dankjewel! -

Hij slaat Mrschitzka knock-out.

konstantin Handen omhoog of ik schiet!!

schmu/leda Goddam!!!

konstantin Handen omhoog! Hoog of ik schiet! Denk nou
maar niet dat jullie me kunnen overrompelen!
Vastbinden! Ik hou ze ondertussen met mijn
dienstrevolver in bedwang!

mrschitzka *weer wakker* Heb ik nou gedroomd dat hier
een non mij neergeslagen heeft? – Natuurlijk heb ik
die onzin gedroomd want ik droom altijd onzin en mij
slaat niemand neer, mij niet. Het was een droom. –
Volgens mij droom ik nog steeds. Jezus, daar staat
die uitgeprocedeerde!

Jezus Maria, die non heeft een kale kop! Maria Josef,
kijk, kijk dan! Wakker worden!

szamek Waarom moet ik wakker worden?

mrschitzka Omdat ik bang ben. Volgens mij ben ik ziek.
Trelirium demens.

szamek Verbaast me niks.

mrschitzka Maar kijk toch daar of daar wat is of dat het
alleen een fata morgana van mezelf is.

szamek Ik kijk daar niet, ik ben zelf bang.

mrschitzka Lafaard.

szamek Maar laf ben ik niet! En nu kijk ik!

mrschitzka Zie jij ook iets?

szamek Of ik wat zie? Wat zie ik?

Scène 13

szamek Een geweldige belediging van de grens!

konstantin Rustig Szamek.

szamek Meet zich ambtshandelingen aan op ons grondgebied. Hoe kom je erbij om wildvreemde nonnen vast te binden? Daar komt oorlog van!

konstantin Wind je alsjeblieft niet op, beste vader Szamek.

szamek Ik je vader?

konstantin Als ik de grens niet had verlaten dan waren we nu misschien al over een andere grens. Mag ik je voorstellen, meneer Schmugglitschinski, de beruchte drugssmokkelaar!

szamek Dus deze mannelijke non moet Schmugglitschinski zijn? – Amateur! De echte Schmugglitschinski hebben wij toch allang, hopla, al uren, daar zit hij in de ambtelijke barak, achter slot en grendel! Zo zelfverzekerd als hij was, onze Schmugglitschinski! Zelfs voor minister-president heeft hij zich uitgegeven! – maar wij hebben hem ontmaskerd!

mrschitzka Ik heb hem meteen neergeslagen! Echt meteen!

konstantin Maar meneer Szamek, je hebt je eigen minister-president opgesloten! Ik zweer het, omdat ik Eva liefheb, dat ik gelijk heb! Beide minister-presidenten wilden vannacht hier in alle heimelijkheid op de brug confereren!

havlicek Dat klopt.

mrschitzka Wat weet jij er nou van?

havlicek Omdat ik mee geconfereerd heb.

konstantin Laat hem direct vrij want anders ontstaat er een catastrofe voor de gehele geciviliseerde wereld!

mrschitzka Hij wil alleen maar onze twintigduizend! Daar komt niks van in, ik maak mezelf nog liever van kant!

y De vent die me in dit hok –

mrschitzka Dat is geen hok, dat is een ambtelijke barak!

y Een hok is het, een schaamteloos hok! Penetrant! Als ik jullie nou maar kon zien, maar ik heb geen bril!

mrschitzka Meneer Excellentie, ik heb een familie met drie minderjarige dochters en vier buitenechtelijke kleinkinderen. Genade!!

konstantin Waarom genade?

mrschitzka Omdat ik anders mijn recht op pensioen
kwijtraak. – Genade, Genade!

konstantin Maar je hebt geen genade nodig! Volgens de
regels was je verplicht! Jouw president had volgens de
regels verplicht een paspoort moeten hebben, maar omdat
hij niet een verplichte, volgens de regels, maar een
niet-volgens-de-regels, niet verplichte pas had, heb je
hem volgens de regels verplicht gearresteerd en
verplicht volgens de regels moeten opsluiten! Dus
volgens de regels heb je geen genade nodig want je staat
verplicht in je recht!

havlicek Volgens de regels-verplicht.

mrschitzka Dat klinkt heel logisch.

szamek Volgens mij heeft hij gelijk. – Natuurlijk heeft
hij gelijk! Helemaal volgens de regels, helemaal
volgens plicht. Ik heb geen genade nodig. Ik gun hem
mijn twintigduizend, dat hij erin stikt!

eva Leve Konstantin, de redder!

y En wie redt mij? Alleen de ontkenning! Ik ontken, ik
ontken! Deze nacht is een waarschuwing voor me geweest.
Ik sluit mijn hele oppositie op!!

eva Is er dan nu eindelijk toestemming voor onze lang verlangde relatie?

szamek Mijn zoon, je hebt me dubbel gered, mijn leven en mijn pensioen, ik zie dat in omdat ik geen slecht karakter heb, zoals de mensen van daar aan de overkant! Je hebt mijn zegen! Je bent nu een rijk man.

Twintigduizend!

konstantin Ho stop! De waarheid en de gerechtigheid gebieden me hier te zeggen dat deze enorme som niet mij maar die meneer daar toebehoort, want ik had jou nooit kunnen redden als hij niet mij gered had en dus is Havlicek in feite de redder van ons allemaal.

szamek In feite?

havlicek In feite heb ik alleen gekerm gehoord en eerst dacht ik dat het een auditieve vergissing was, maar toen ben ik gaan kijken omdat mijn gevoel me niet met rust liet. En toen heb ik ze allebei losgemaakt.

szamek Losgemaakt?

konstantin Ik dank je voor je vaderlijke zegen maar die twintigduizend behoren toe aan Havlicek!

szamek Nu stort mijn wereld in.

eva En een nieuwe ontstaat. *kust Konstantin*

mrschitzka Gefeliciteerd, multimiljonair.

havlicek Maar wat heb ik eraan op een brug?

hanusch Meneer Konstantin, ik zoek je overal!! Een belangrijk, officieel telegram!

konstantin 'Door een buitentrajectelijk en buitengerechtelijke ministeriële bepaling moet voor de ontheemde Ferdinand Havlicek direct de grens worden geopend.'

havlicek Ontheemd, ja, dat ben ik.

konstantin Hier staat het zwart op wit.

allen Gefeliciteerd.

havlicek Het lijkt alsof ik droom.

hanusch Was het maar een droom. Ik moet vandaag het faillissement aanvragen!

havlicek Desalniettemin! *kust Hanusch*

mrschitzka Nog een stel, wat een vreugde. Rum hier!

konstantin Je hoeft je faillissement niet aan te vragen want je bezit vanaf vandaag een vermogen van twintigduizend!

hanusch Nu val ik om!

havlicek Ik heb weliswaar Konstantin gered, maar wie heeft dan hier met de revolver gevochten, hij of ik? Ik was alleen maar een voorwaarde voor zijn geluk! Daarom:

half om half! Tien voor het geluk en tien voor de voorwaarde!

hanusch Maar Havlicek.

havlicek Ik ben deskundig op het gebied van de waarde van rechtvaardigheid.

szamek Half om half. Tienduizend is niet niks. Nu ben ik weer blij met deze trouwerij.

priveleraar Goede morgen, goede morgen, zo vroeg al op?

hanusch We hebben allemaal nachtdienst, allemaal met elkaar!

priveleraar Mijn lieve vrouw heeft heerlijke wormen gebracht!

hanusch Ik heb nog een telegram, voor jou persoonlijk.

havlicek Maar dat is ontroerend!!

mrschitzka Voorlezen! Wij willen ook ontroerd worden!

havlicek Van de minister-president van de overkant, dat betekent: van de voormalige minister-president. 'Mijn beste meneer Havlicek stop het is mijn verlangen voor ik mijn ontslag indien je te helpen stop ik ben nog steeds in het bezit van de macht om een menselijke daad te begaan stop over alle wetten heen stop je bent dus verlost van je penetrante brug en ik hoop dat het je

goed gaat terwijl ik me in alle eenzaamheid terugtrek
om aan mijn memoires te werken stop koortsachtig te
werken stop dag en nacht stop met drie secretaressen
stop het ga je goed stop je...' - Wat makkelijk eigenlijk
om zo'n onmenselijke wet menselijk buiten werking te
stellen. Jammer alleen dat je meteen je ontslag moet
indienen.

priveleraar Kijk een reuzensnoek!

allen Gefeliciteerd!

priveleraar De dag begint goed en de nacht was nog zo
duister. Een snoek! Abracadabra!

*In de voorstelling Hin und Her is de
voorafgaande bewerking van de tekst
van Horváth doorsneden met muziek van
Stan Vreeken en de volgende teksten.*

basta

Ik kwam toen en toen ter wereld, werd daar en daar grootgebracht, ging gewoon naar school, ben dat en dat en heet zo en zo en denk niet veel. Van geslacht ben ik een man, van staatswege ben ik een goede burger, en qua rangorde behoor ik tot de betere kringen. Ik ben een fatsoenlijk, stil, aardig lid van de menselijke maatschappij, een zogenaamd goede burger, drink graag mijn glas bier in alle redelijkheid en denk niet veel. Het ligt voor de hand dat ik bij voorkeur goed eet, en het ligt net zo voor de hand dat ideeën mij vreemd zijn. Scherp denken is mij totaal vreemd; ideeën zijn mij volslagen vreemd, en daarom ben ik een goede burger want een goede burger denkt niet veel. Een goede burger eet zijn eten en daarmee basta!

Mijn hoofd span ik niet speciaal in, dat laat ik aan andere mensen over. Wie zijn hoofd inspant maakt zich gehaat; wie veel denkt gaat door voor een ongezellig mens. Julius Caesar wees al met zijn dikke vinger naar de magere hologige Cassius die hij vreesde omdat hij ideeën bij hem vermoedde. Een goede burger mag geen

vrees en argwaan wekken; veel denken is zijn zaak niet. Wie veel denkt maakt zich onbemind, en het is volslagen overbodig om zich onbemind te maken. Snurken en slapen is beter dan dichten en denken. Ik kwam toen en toen ter wereld, ging daar en daar naar school, lees wel eens die en die krant, heb dat en dat beroep, ben zo en zo oud, lijk een goede burger te zijn en lijk graag goed te eten. Mijn hoofd span ik niet speciaal in aangezien ik dat aan andere mensen overlaat. Me veel 't hoofd breken is mijn zaak niet want wie veel denkt krijgt pijn in zijn hoofd, en hoofdpijn is volslagen overbodig. Slapen en snurken is beter dan je 't hoofd breken, en een glas bier in alle redelijkheid is heel veel beter dan dichten en denken. Ideeën zijn mij volslagen vreemd, en ik zal me onder geen beding 't hoofd breken, dat laat ik over aan regerende staatslieden. Daartoe ben ik immers een goede burger, opdat ik rust heb, opdat ik mijn hoofd niet hoeft in te spannen, opdat ideeën mij volslagen vreemd zijn en opdat ik angstig vrezen mag voor teveel denkwerk. Voor scherp denken ben ik bang. Als ik scherp denk, wordt het me helemaal geel en groen voor de ogen. Ik drink liever een goed glas bier en laat al het scherpe denkwerk over aan regerende staatsbestuurders.

Staatslieden mogen voor mijn part zo scherp denken als ze willen, en zo lang tot ze zich 't hoofd breken. Mij wordt het altijd helemaal geel en groen voor de ogen als ik mijn hoofd inspan, en dat is niet goed, en daarom span ik mijn hoofd zo min mogelijk in en blijf ik mooi hoofdeloos en gedachteloos. Als alleen regerende staatslieden denken tot het hun groen en geel voor de ogen wordt en tot hun hoofd uit elkaar spat, dan is alles in orde en kan iemand als ik in alle redelijkheid rustig zijn glas bier drinken, bij voorkeur goed eten en 's nachts vredig slapen en snurken, in de veronderstelling dat snurken en slapen beter is dan je 't hoofd breken en beter dan dichten en denken. Wie zijn hoofd inspant maakt zich alleen maar gehaat, en wie van bedoelingen en meningen blijk geeft gaat door voor een ongezellig mens, maar een goede burger moet juist een gezellig, en niet een ongezellig mens zijn. Ik laat in alle gemoedsrust scherp en hoofdbrekend denkwerk aan regerende staatslieden over want iemand als ik is immers toch alleen maar een volgzaam en onbeduidend lid van de menselijke maatschappij en een zogenaamd goede burger of kleinburger die graag zijn glas bier in alle

redelijkheid drinkt en graag zijn zo mogelijk stevige, vettige, prettige eten eet en daarmee basta!

Staatslieden moeten denken totdat ze toegeven dat het hun groen en geel voor de ogen is geworden en dat ze hoofdpijn hebben. Een goede burger moet nooit hoofdpijn hebben, zijn glas moet hem daarentegen in alle gezonde redelijkheid altijd goed smaken, en hij moet 's nachts vredig snurken en slapen. Ik heet zo en zo, kwam toen en toen ter wereld, werd daar en daar gewoon en plichtmatig naar school gestuurd, lees wel eens die en die krant, ben van beroep dat en dat, tel zo en zoveel jaren en zie er vanaf veel en ingespannen te denken omdat ik hoofdinspanningen en hoofdbrekens met genoeg aan regerende en besturende hoofden overlaat die zich verantwoordelijk voelen. Iemand als ik voelt van achteren noch van voren verantwoordelijkheid want iemand als ik drinkt zijn glas bier in alle redelijkheid en denkt niet veel maar laat dit zeer merkwaardige genoeg over aan hoofden die de verantwoordelijkheid dragen. Ik ging daar en daar naar school waar ik gedwongen werd mijn hoofd in te spannen dat ik sindsdien nooit meer opnieuw noemenswaardig heb ingespannen en tot actie heb bewogen. Geboren ben ik toen en toen, draag die en die naam, heb geen verantwoordelijkheid en ben geenszins

enig in mijn soort. Gelukkig zijn er juist velen die zich, net als ik, hun glas bier in alle redelijkheid laten smaken, die net zo weinig denken en er net zo weinig van houden zich 't hoofd te breken als ik, die dat liever vrolijk aan andere mensen, bijvoorbeeld staatslieden, overlaten. Scherp denken is mij als stil lid van de menselijke maatschappij totaal vreemd en gelukkig niet alleen mij maar legioenen mensen die net als ik bij voorkeur goed eten en niet veel denken, zo en zoveel jaren oud zijn, daar en daar zijn grootgebracht, fatsoenlijke leden van de menselijke maatschappij zijn zoals ik, en goede burgers zijn zoals ik, en wie scherp denken net zo vreemd is als mij en daarmee basta!

Robert Walser

1917

merde

Zere neus

Ja echt zere neus

Het is heus serieus

Hoogst curieus

Denk je aan Deleuze?

Nee toch, Merde!

Heb je wel goed geluisterd

Kan je parafraseren

Para wat? Paraplu?

Het is om te huilen

Don't rain on my parade paraparade

Ooit zong iemand in z'n eentje ik ben een
optocht

Merde, shit, Kaka, K, Michael K, Kafka

Kaas. Met gaten

Schimmelkaas, stinkkaas

Something in de Danisch Blue is rotten

Roquefort is mijn lievelings lokaas

Als een kruimel op de rok van het universum

Merde, grootspraak

Zit je nou aan je neus
Moet ik alles in de gaten houden
Zerieus? Zereneus nu of later?
Sprong in het diepe
Nee vandaag geen diepte interviews
We zijn niet uit de hoogte
Op de hoogte
Hoor je?
Hij leve hoog hij leve hoog
Maar zachtjes gezongen
Fluisterpraatpraatpaal
Hou me vast met z'n allen
Ik had afgesproken niet te vallen
Niet uit de hoogte
Ik roosterde laatst een muis in de oven
Per ongeluk
En nu durf ik het verkoolde lijk niet op te ruimen
Merde
Ik kocht van die stokjes, van die geurstokjes
Die zich volzuigen met olie
Dat was mijn oplossing!
The basic obstacle is the attitude of the people
No you can't be forced into a new worldview
Je moet het verschil maken

Maar ik wil juist geen verschil
Niet onverschillig maar verschillig verschillig
Ook tot de kern moet je door die schil
Maar die bestaat toch alleen maar uit cirkelende
elektronen
Hoe zat dat ook alweer
Plus min
Lading ontlading ontlasten
Wat moeten we met al die fietsen
Kan iemand daar een oplossing voor verzinnen
Verzet je zinnen verzin je zetten
Zinnelijk zinnen-lijk
Dode zinnen dodentaal doventaal
Uit-doven, uit de oven
Appeltjes uit de oven wat zit er in mijn oven
Die ovens die ovens
Wat waren ze daar trots op
Dat die zo efficiënt
Serieus, zere neus
Het moet toch efficiënt
Jij wil toch efficiënt
Ik moet oppassen
Wat jij wil moet ik niet willen zeggen
Bewilderd bewilderd be wild

We moeten meer liegen
Daar ben ik het mee eens
Haha
Serieus, zere neus, fopneus
Met je neus op de feiten
Facts, facts, facts
In feite heb ik alleen gekerm gehoord
Worms, worms, worms
Zonder papieren
Yet there is method in it
For the time being
schrapp
Ik ben uitgeschoten
Zijn we eindelijk uitgeschoten
schrapp
Worden we opeens gezamenlijk
Ik en ons en wij en de ander
Die we natuurlijk zelf zijn
Penetrant pedant
Pas op met wat je natuurlijk noemt
Een theoretische natuurkundige
Met de naam Bohm
Zegt dat alles met alles
Dus als je wil penetreren

Het een in het ander
Dat is problematisch
The observer is the observed
Ik ben het publiek
Ga je nou politiek
Niet publiekelijk toch
Dat is het verstoren van de openbare orde
Met een niet te overziene nasleep in de buitenlandse
politiek
Ik zoek geen wormen meer
Je treft me op een slecht moment
Gelukkig zitten er geen patronen in
Moet me toch wassen beetje verzorgen
Beetje een beetje een bit
Bits and bites bitcoin
Draait het toch weer om the money
The knikkers
The ja-knikkers
Doe je het voor geld?
Voor heel veel geld
En of!
En/of
En of of?
Of en?

Of en én of? Of én
Hop-on hop-of
Even een uitstapje
Even de nachtwacht
Snel de nachtwacht
Zoo clair-obscur
Licht donker dag nacht
Even evenwaardige begrippen
Even evenwicht even
We kampen met overgewicht
Veel kilo's lijf
Maar alle organen eruit pulken is geen oplossing
We hoeven Artaud niet op zijn woord
Te geloven
Dat was nooit zijn bedoeling
Dus even evenwicht
Een wig ergens tussen drijven
Een wigwam
Zei jij nou net indiaan?
Of dacht je het zonder te zeggen
Ik praat niet met iemand die onzichtbare dingen denkt
Dat zie je goed
Dat is het hele punt dus punt
Want ik heb gelijk omdat ik Eva liefheb

Ook al zie je dat niet
Ook al ben ik onzegbaar
Onzichtbaar bedoel je?
Ik praat niet met jou
Maar ik verbeter alleen
Hoezo is onzegbaar beter dan onzichtbaar
Beter als
Beter dan
Dan wanneer?
Als wat?
Wat als?
Als dan, dan dát
Fictie zeker
Dat is zo klaar als een klontje
Kort lontje
Nee lot dunne wormen
Dunne lange wormen
Waarmee je jezelf aan de vishaak spietst
Ik weet het zeker
Ik prik erdoorheen
Een kort lontje want dunne wormen
Omdat Liesje het lot leerde lopen langs
de lange indiaan
Schrapp

Als iemand verward spreekt betekent het niet dat ie
verward denkt

Schrap

Ga je moeder vervelen

Schrap

Gisteren weer enorm van leer

Tegen zo'n wijf

Zo'n anoniem wijf

Merde!

Ik moet ook niet opnemen

Maar straks zijn het gasten

Dus ik neem dat anonieme nummer op

Of ik mevrouw Bos ben

Ik ben niet mevrouw Bos

Niet mevrouw Bos van de onderneming

Maar ik ben wel van de onderneming

Dat komt goed uit

Want het gaat haar om de onderneming

Het is de onderneming waar ze voor belt

Want zij was van Google

Die en die van Google

En de onderneming is alleen van de

buitenkant te zien

En of ik niet juist de binnenkant

De buiten én de binnenkant
Dat spreekt aan
En met wie spreek ik?
Met Google, ik ben die en die van Google
Mevrouw ik bepaal zelf wel aan wie ik
mijn binnenkant laat zien
Dat jullie al je poten aan die buitenkanten
Maar ongestraft aan mijn binnenkant frommelen
Dat gaat niet zomaar
Merde!
Mijn binnenkant is mijn binnenkant
En daar houden we het bij
Sorry, mevrouw Bos
Neem me niet kwalijk mevrouw Bos
Daahaag en werk ze nog mevrouw Bos
Werk ze! Merde!
Beaucoup de Merde
Wat een huichelarij
Suffit! Klaar over basta punt
Groen en geel
Heel geel, heel ziek
Papieren alsjeblieft
Ik heb geen papieren nodig grapjas
Dat is juist het probleem

Ik wil er overheen
Er tussendoor
Er tussenuit
Eraan ontsnappen snap je
Ik snap er niks van
Dus het ont-snappen is al gelukt
Snapez-vous
Merde!
Ik snep hem
En daar ben ik als de dood voor
Dat je snept
Dat je opeens buiten jezelf
Dat alles door je heen
Zo snel dat de tegenstelling je niet in kan halen
En dan is waar even niet waar
En je weet niet waar dat gebeurd is
En je wil niet opgesloten worden in je denken
Dat is onvoorstelbaar eenzaam
...
Laat ik maar even wandelen
schrapp
Ik denk soms dat we verhullen...
Maak je zin es af
Ja al die ZINNEN

Maar waar heb je ZIN IN
ZIN-IN-OM-TE-DOEN
OM WELKE ZIN IS HET JE TE DOEN?
HO, STOP WACHT EVEN
NEE, NU NIET STOPPEN
NIET VERSTOPPEN NU
JIJ BEGON MET VERHULLEN
NU BEGIN IK EROVER NA TE DENKEN
ZEG HET DAN ZEG HET DAN
EEN NIET ONZWARTE HOND JOEG ACHTER EEN NIET ONKLEIN
KONIJN OVER EEN NIET ONGROEN VELD
Merde!
Spook spook spook
Ze hebben het gore lef om de multicultimerde een
experiment te noemen
Blijkt het opeens een proef, een uitprobeersel
Het was toch zo, het is toch zo
Het is toch niet zo ingezet
Maar nu wordt het godverdomme wel zo weggezet
ALS EXPERIMENT
Dat woord is linke soep
Wegzetten daar moet je voor oppassen
Als zomaar alles wordt weggezet
Dat is bloedlink

Ook je bloedeigen eigenste kan met een bijl
Merde!

Er zitten zoveel onderstromen in de massa

Menigte Mensen Muizen

Misselijk Moe Migraine

Maan Middernachtswind

Ga je nu alles met de letter m?

Makkelijk

Miezerig Mannetje

Mateloos Masturberen Met Maskers

Misschien Mazzel Maar Merendeels

Alles worst

Met Mosterd Mayonaise Merde Maggi

Mag ik hieruit?

My God

Madam I'am Adam

Eve EVA EVAAAA!!!!

Sarah Jonker

2018

shrink

ugresic Een paar jaar geleden was er een zeer zware aardbeving in Montenegro. Een journalist vroeg aan een boer hoe dat was. 'Nou,' zei de boer, 'ik was thuis en plotseling voel ik dat er iets begint te trillen. Ik ga naar buiten en kijk: daar is het, het epicentrum! Ik ren naar links, maar het komt me achterna, ik ga naar rechts en het epicentrum komt me weer achterna...'

shrink Heel goed.

ugresic Het is helemaal niet goed. Daarom ben ik ook bij u gekomen. Het epicentrum achtervolgt me. Hoe moet ik het zeggen...

De grond trilt onder mijn voeten, ik zie alles dubbel, alles lijkt heel breekbaar en broos, alsof het elk ogenblik kan instorten.

shrink Ik zou u vriendelijk willen verzoeken zich niet in metaforen uit te drukken, weest u concreet. Om te beginnen zou ik u willen vragen me uit te leggen wat dat is: Montenegro.

ugresic Ik leg het uit. Waarom ook niet. In de algemene wanorde doet het er volstrekt niet toe waar ik begin. Ik

noem alles op: Montenegro en Slovenië, Kroatië, Bosnië en Herzegovina,

Macedonië en Servië. Ik noem ook de twee voormalig autonome gebieden: Vojvodina en Kosovo...

shrink Hoezo voormalig?

ugresic Ook dat leg ik haar uit. En ik ga door:

Sloveniërs en Kroaten, Serviërs en moslims,

Montenegrijnen en Albanezen, joden en Italianen,

zigeuners en Roemenen, Bulgaren en Russen, Hongaren en Tsjechen...

shrink Alstublieft, houdt u het een beetje kort, dan komen we zo snel mogelijk bij de werkelijke bron van uw frustraties.

ugresic Ik begon bij het epicentrum, maar u wilde dat ik u uitlegde wat Montenegro is!

shrink Goed, goed... Gaat u verder.

ugresic Ik vertel haar de geschiedenis van Joegoslavië, ik vertel haar en passant ook mijn eigen geschiedenis, ik laat grootmoeders en grootvaders uit het stof herrijzen, mij kan het niets schelen, maar ik denk dat het voor haar misschien belangrijk is. Ik vertel over mijn jeugd: mijn pioniersdoekje, de vrijwillige werkdagen, de Tito-estafette...

shrink Wacht eens even! Wat is dat, de Tito-estafette?

ugresic Je had een holle, met de hand bewerkte houten stok. In de opening stopten tweeëntwintig miljoen Joegoslaven jarenlang papiertjes, waarop ze Tito met zijn verjaardag feliciteerden, waarna ze de stok, als een soort fakkel, symbolisch doorgaven, als een pand van broederschap en eenheid.

shrink Ik begrijp het niet helemaal, maar het gaat hier duidelijk om een fallisch symbool.

ugresic Allicht. Ik kom uit een fallische cultuur. Een mannencultuur, een cultuur van stokken, knuppels en messen, afhankelijk van de behoefte van het moment. Maar laten we het daar nu maar niet over hebben, dat brengt ons geen stap verder.

shrink Het heeft u blijkbaar wel hierheen gebracht, waar u nu bent.

ugresic U hebt Coca-Cola gedronken en in uw schooltijd als cheerleader met een stok gezwaaid, maar u bent normaal gebleven.

shrink U hebt gelijk. Laten we doorgaan.

ugresic Ik ga door. Ik sla niets over. Ik vertel over het socialisme en de heersende mentaliteit, over het collectivisme en het collectieve 'wij' in plaats van het individuele 'ik'; in naam van dat 'wij' dat nooit verantwoordelijkheid hoefde te dragen, werd ons

jarenlang een gelukkig toekomst beloofd, in naam van dat 'wij' maken de mensen elkaar nu af...

shrink Ik begrijp het. Als u in een meer ontwikkelde cultuur van het 'self' had geleefd, dan had u het nu veel gemakkelijker gehad.

ugresic Dan hadden we alleen de individuele en niet de collectieve waanzin gehad.

shrink Leg dat eens uit.

ugresic Ik leg het haar uit. Ik vertel haar in het kort onze eerloze geschiedenis. Ik praat over het mythische stamgevoel, over de barbarij, de primitiviteit en de ongeletterdheid, over de criminele mentaliteit, over het stelen, de corruptie en de leugens, over het legaliseren van de leugen en de cultuur van de leugen, over de willekeur en over de nieuw gecreëerde mentaliteit die maakt dat de mensen huilen terwijl ze moorden, en moorden terwijl ze huilen...

shrink Legt u dat eens wat concreter uit, ik kan u absoluut niet volgen.

ugresic Ik noem namen en data, plaatsen en gebeurtenissen, ik geef, in procenten, de resultaten van de vrije verkiezingen, ik noem de namen van de belangrijke leiders van de regerings- en oppositiepartijen.

shrink Mi-lo-se-vik..., Vu-ko-var...

ugresic Ik praat over het barbaarse optreden van het leger en over de Servische en Montenegrijnse vrijwilligers die Dubrovnik plunderden, over de collectieve paranoia en de leugens, over de verwoeste Kroatische steden en de platgebrande dorpen, over de vermoorde kinderen, de talloze slachtoffers en vluchtelingen, over de dronkenschap, de waanzin en de cultuur, de cultuur van het mes...

shrink Genoeg daarover! Het lijkt wel of u mij een griezel- of een horrorfilm navertelt. Ik weiger te geloven dat zoiets kan gebeuren in het hart van Europa, aan de vooravond van de eenentwintigste eeuw. Vertelt u nu maar eens wat uw eigen probleem is.

ugresic Mijn probleem is juist dat het allemaal echt is en geen griezelfilm.

shrink Ik bedoel uw eigen probleem.

ugresic Ik loop rond als een gespleten persoon. Ik zie alles dubbel. Ik ben als een huis dat door mensen uit verschillende, naast elkaar bestaande werelden wordt bewoond; ook in mijn hoofd bestaat alles naast en door elkaar. Ik kijk naar de Amerikaanse vlag en plotseling is het net alsof ik in plaats van de witte sterren kleine hamertjes en sikkeltjes zie. Ik zie een tv-

reclame voor halssieraden, maar op de plek waar voor slechts vijfenzestig dollar een parelketting zou moeten hangen, zie ik een doorgesneden keel. Ik loop op Fifth Avenue en plotseling zie ik de gebouwen als kaartenhuizen instorten... Alles vloeit in elkaar over, alles bestaat in mijn hoofd naast en door elkaar, niets is meer ondubbelzinnig, niets staat voor mij meer vast: de landen, de grenzen, de mensen, de huizen... Alles is zo breekbaar, het is alsof alles in de volgende paar seconden kan instorten en verdwijnen... En wat het ergste is, ik denk dat het mijn eigen schuld is, dat ik een virus heb meegenomen... Op dit moment ben ik het meest bezorgd om het Empire State Building en Brooklyn Bridge...

shrink Er kan u niets meer gebeuren. U bent hier veilig.

ugresic Ik was daar ook veilig en toch is het gebeurd.

shrink U heeft gewoon een shock, alles komt weer in orde.

ugresic Oh ja? Wat als op dit moment, terwijl we hier zitten te praten, het Empire State Building instort?

shrink U weet zelf net zo goed als ik dat dat onmogelijk is!

ugresic Dat dacht ik ook van Dubrovnik!

shrink Jezus nog aan toe, u bent werkelijk
onuitstaanbaar! Werkt u aan uw self-esteem, dat is
werkelijk ernstig aangetast. Wij zien elkaar weer
aanstaande vrijdag.

ugresic Ik accepteer haar advies. Ik jog elke dag, ik
werk aan mezelf, aan mijn self, ik ben het centrum van
de wereld, al het andere interesseert me niet, het
andere bestaat niet, niemand zal me van de juiste weg
afbrengen.

Ik kijk naar mijn gestrekte been als naar een voorwerp
dat eerbied verdient, ik denk aan niets, ik luister
naar muziek, naar stress-busters, new age, ik heb zelfs
een brain supercharger besteld, ik verwacht dat die
vandaag of morgen wel zal komen... Aan mijn shrink denk
ik helemaal niet meer, het is alsof ze nooit heeft
bestaan...

De telefoon gaat. Ik neem niet op. Ik ben zelfs daaraan
gewend geraakt. Ik zit rustig in de lotushouding. Ik
verroer me niet. Het werken aan mijn self begint zijn
eerste vruchten af te werpen. Het komt niet bij me op
de hoorn op te pakken. Vanaf het telefoonkastje sijpelt
het geluid van een bekende stem mijn kamer binnen...

'Hallo? Wat is er met u aan de hand? Hallo? Waar bent u?
Waarom neemt u niet meer op? Alstublieft, neemt u op... U

moet me helpen. Het is hier, in mijn spreekkamer... Het epicentrum, bedoel ik! Ik weet niet wat ik moet doen. Alles trilt, alles is dubbel, alles lijkt zo breekbaar, alsof het ieder moment zou kunnen instorten...'

Dubravka Ugrešić

1993

overal kan ergens zijn

Misschien kwam ik uit de bergen, misschien uit het laagland. Ik weet het niet meer. Misschien uit de stad, maar ik zou niet weten uit welke stad in welk land. Misschien kwam ik uit de buitenwijken van een stad waar ook anderen vandaan kwamen of een stad waar alleen ik vandaan ben gekomen. Wie zal het zeggen? Wie bepaalt of het regende of zonnig was? Wie zou het zich moeten herinneren? Ze zeggen dat er aan de grens van alles gebeurt, maar niemand weet aan welke grens. Ze hebben het over een hotel waar het niet erg is als je je koffer bent vergeten, er staat een andere klaar, groot genoeg en alleen voor jou.

Mark Strand

2011

droom

ik droomde dat we in een geprepareerde lauf der dingen
zaten of zoiets
we zaten in een auto die voortgestuwd werd door van
alles en nog wat
er kwam van alles op die auto af
grote hamers brekend glas
en de finale sprong was een duik in het water
met die auto
en wij zater er in
met z'n drieën
ik achterin jullie voorin
en ik dacht als dat maar goed gaat
de voorruit brak
maar dat was de bedoeling
de bedoeling van die lauf der dingen snap je
er breekt iets
en iets anders komt dan in beweging
doordat er iets breekt
en ik dacht
dat gaat niet goed dat gaat niet goed

dan loopt die auto toch vol met water
en hoe kom ik er dan uit
maar die auto liep niet vol met water
dat was dus het gekke
we zaten met z'n drieën in die wagen
die steeds dieper zonk
en ik dacht de hele tijd
nu gaan we er aan
nu gaan we er aan
nu zijn we er geweest
onder water in die auto
dacht ik steeds
nu is het afgelopen
afgelopen
dacht ik

Margijn Bosch

2018

drie impromptu's

1. tieten

x toneelspelers kunnen het woord 'dood' niet uitspreken op het toneel.

y ze kunnen het wel uitspreken, maar ze geven het een onnatuurlijke nadruk.

x omdat ze er geen concrete voorstelling van hebben willen kunnen maken. dat heb ik bij het woord 'tiet'.

y heb wil kan je daar geen concrete voorstelling van maken?

x dat krijg ik niet normaal uitgesproken.

y ik denk dat je je daar niet teveel zorgen over hoeft te maken...

x waarover?

y dat je het niet zoveel hoeft uit te spreken...

x wat niet?

y dat woord niet!

x tiet?

y ja tiet ja, tiet van tieten.

x ik moest denken aan die zin uit 'kras' van theo aan mary...

y mary?

x als hij vraagt of hij haar tiet mag zien zodat hij eraan wordt herinnerd dat er ook nog andere tietten op de wereld zijn dan die ene waar hij elke dag van droomt.

y ik zou sowieso altijd borsten zeggen...

x hè hoezo? bedoel je dat...

y nee, laat maar, ik bedoel er niets mee.

2. woedebeheersing

a toch denk ik dat wij op een andere manier...

b dat is alleen maar een aanname.

a ja, misschien, maar wat ik bedoel, is...

b wat jij bedoelt, dat kan je helemaal niet zeggen.

a ik zeg het ook niet.

b dat kan je helemaal niet weten.

a je weet toch niet wat ik ga zeggen.

b jawel, dat weet ik dus wel!

a als je me niet laat uitpraten!

b je hebt het al eerder gezegd en het klopt niet.

a sorry, maar zo gaat het niet.

b inderdaad, zo kan het niet, als er zo over gesproken wordt.

a als het zo gaat, dan ga ik weg.

b je begrijpt me niet! je wil me niet begrijpen!

a hoezo? ik probeer... maar als er op deze toon... op deze manier... dat accepteer ik niet... dat... ik... ik...

b kijkt opeens naar c

b tegen c en jij? waarom zeg jij eigenlijk niets?

a ook tegen c heb je geen mening ofzo?

b sta daar niet zo schaapachtig te kijken!

a bemoei je er godverdomme es mee!

b het gaat jou godverdomme toch ook aan!

a is dat jouw manier van loyaliteit ofzo?

b wat ben je toch laf eigenlijk!

a ja, wat ben je toch een laf mannetje!

b jij bevestigt altijd het beeld dat ik al vijftientwintig jaar van je heb!

c ja maar...

b och jezus, wat ben ik nou aan het doen?
god, sorry hoor, zo hysterisch, hahaha,
jesus, kom hier, wat een onzin, hahaha.
wat een verschrikkelijke scène, heb jij die soms geschreven?

3. de huiluitbarsting

c o ik kan het niet, dit gaat niet.

d jezus, gaat het wel?

c begint te huilen

c ik hoor hier toch helemaal niet!

d hier? wat bedoel je? ik begrijp het niet.

c wat doe ik hier? ik wil hier weeeeeeg!

d je krijgt toch geen paniekaanval?

c huilt hysterisch hard

c ik wil mijn huiuiuis op m'n rug laden en weeeegloooopen.

d je bent toch niet katatonisch?

c ik ben toch een nomaaaaade! ik kom toch uiuiuit een afrikaanse nomadestam? *ontroostbaar huilend* ik kan toch m'n spullen oppakken en vertrekken... alles achterlaten... mezelf resetten?

d rustig maar, stil maar...

c ik wil terug naar Lyon! ik wil teruuuug!

ik wil verdwalen in de achteraf-steegjes die niemand kent! ik wil 's ochtends koffie drinken in een bar-tabac en dat m'n vaaaaader dan opeens binnenkomt! ik wil... *ad lib verlengen*

Czesław de Wijs

2018

autobiografische notitie

Ik ben geboren op 9 december 1901, en wel in Fiume aan de Adriatische zee, in de namiddag om kwart voor vijf (volgens een andere overlevering om half vijf). Toen ik tweeëndertig pond woog verliet ik Fiume, zwalkte deels in Venetië en deels op de Balkan rond en maakte van alles mee, onder andere de moord op koning Alexander van Servië samen met zijn wederhelft. Toen ik 1.20 werd trok ik naar Boedapest en leefde daar tot ik 1.21 was. Ik was daar een fanatieke bezoeker van talrijke kinderspeelplaatsen en viel op door een niet zo erg geliefde manier met mijn dromerige en kwaadaardige karakter. Toen ik ongeveer de hoogte van 1,52 had bereikt ontwaakte Eros in mij, maar zonder mij eerst op speciale problemen voor te bereiden – – (mijn liefde voor politiek was toen al aanwezig). Mijn interesse voor kunst, in het bijzonder voor de schone literatuur, ontwaakte relatief laat (bij de hoogte van 1,70), maar pas vanaf 1,79 was het een drang, geen onweerstaanbare, maar toch. Toen de wereldoorlog uitbrak, was ik reeds 1,67 en toen hij ophield 1,80 (ik schoot in de oorlog

zeer snel de hoogte in). Toen ik 1,69 was had ik mijn eerste uitgesproken sexuele ervaring - - en tegenwoordig, nu ik allang gestopt ben met groeien (1,84), denk ik met een zachte weemoed aan die verwachtingsvolle dagen terug.

Tegenwoordig groei ik meer in de breedte - - maar hierover kan ik u nog niks mededelen, want ik sta nog te dicht bij mezelf.

Ödön von Horváth

Hin und her ging in première op 4 september 2018 in
Frascati Theater, Amsterdam

met: Michiel Bakker, Vincent van den Berg, Margijn
Bosch, Carole van Ditzhuyzen, Sarah Jonker, Yorke
Mulder-Bhangoo, Stan Vreeken, Czeslaw de Wijs

www.hinundher.nl

www.barreland.nl

www.tijdelijkesamenscholing.nl

www.sarahjonker.com

www.yorkemulder.nl

www.stanvreeken.com

Extern materiaal uit bestaande publicaties:

Klein proza – Robert Walser – vertaling Machteld

Bokhoven, www.robertwalser.nl, 2017

Nationaliteit: geen (my American fictionary) – Dubravka

Ugrešić – vertaling Roel Schuyt, Singel Uitgevers, 1993

Bijna onzichtbaar – Mark Strand – vertaling Wiljan van der

Akker & Esther Jansma, Van Oorschot, 2011

Prosa und Stücke – Ödön von Horváth – Suhrkamp, 2008

Ödön von Horváth (1901-1938) was een schrijver van proza en toneel. In Kroatië geboren, leefde Horváth in het uiteengevallen Oostenrijk-Hongarije van na de Eerste Wereldoorlog.

Horváth schreef: 'De gigantische strijd tussen individu en samenleving vormt de basis van mijn werk, deze eeuwige strijd zonder ooit vrede te kennen, hooguit de illusie dat een individu af en toe een enkel moment van een wapenstilstand geniet.'

En in 1937 schreef Horváth: 'Ik heb mezelf tot taak gesteld, zonder verwarring de 'komedie van de mensen' te schrijven, zonder compromissen, zonder gedachtes aan geld. Er is niks verschrikkelijkers dan een schrijvende hoer. Ik ga niet meer hoereren en zal onder de titel 'komedie van de mensen' voortaan mijn stukken schrijven indachtig aan het feit dat in het geheel genomen het menselijke leven altijd een tragedie is, slechts voor een enkeling een komedie.'

Toneelwerk

Das Buch der Tänze - 1920

Mord in der Mohrengasse - 1923

Revolte auf Côte 3018 - in 1929 herwerkt tot *Die Bergbahn* - 1927

Zur schönen Aussicht - 1927

Sladek der schwarze Reichswehrmann - 1929

Rund um den Kongress - 1930

Italienische Nacht - 1931

Geschichten aus dem Wienerwald - 1931

Kasimir und Karoline - 1932

Glaube, Liebe, Hoffnung. Ein kleiner Totentanz - 1932

Hin und Her - 1933

Die Unbekannte aus der Seine - 1933

Mit dem Kopf durch die Wand - 1935

Don Juan kommt aus dem Krieg - 1936

Figaro läßt sich scheiden - 1936

Pompeji. Komödie eines Erdbebens - 1937

Ein Dorf ohne Männer - 1937

Himmelwärts - 1937

Der jüngste Tag - 1937